

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Гончаренко Л.О.

*кандидат філологічних наук, доцент,
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили*

ПЕРЕКЛАД ЯК ПРЕДМЕТ НАВЧАННЯ УСНИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Особливу роль в підготовці перекладачів грає урок перекладу, який повинен бути результатом ретельного планування, а не випадковим, побічним продуктом академічної освіти. Заняття з перекладу повинні розвивати трансляторну компетенцію студентів і базуватися на наступних вихідних передумовах: відправним пунктом повинен бути дійсний процес перекладу, заняття повинно співвідноситися з професійної діяльністю перекладача, її конкретними завданнями, має бути дидактично і методично продумано [3].

Всього цього до останнього часу не вистачало навіть в німецькій освіті, оскільки трансляторика була зайнята відвоюванням свого статусу серед інших наук і не була готова звернутися до дидактики і методики викладання. Тому компоненти теорії перекладу стояли окремо, відокремлено від практичних занять з перекладу. Ситуація ускладнюється тим, що до цих пір немає навчальних закладів, які готують викладачів з перекладу, тому дефіцит транслятологічно і дидактико-методично підготовлених кадрів процесу навчання

компенсуються в кращому випадку професійним досвідом викладачів – перекладачів [1, с. 58].

У багатьох навчальних закладах з підготовки перекладачів в Німеччині акцент робиться на відокремленні занять з перекладу та занять з іноземної мови [5].

Вибір і дидактична підготовка навчального матеріалу з перекладу пов'язана, як стверджують Шамне Н. та Ребріна Л., з низкою труднощів. Найбільший недолік багатьох підручників з перекладу – їх недостатня співвіднесеність з компетенціями студентів і орієнтація на важко досяжний зразковий переклад [1, с. 60].

Не можна заперечити той факт, що текст, як основа для вправи на переклад, дидактично придатний, якщо він містить безліч різноманітних можливостей для формування і закріплення навичок аналізу вихідного тексту і навичок створення кінцевого тексту, і тим самим покращує перекладацьку і компетенцію студентів, закріплює знання рідної та іноземної мови і розвиває культурну компетенцію. При цьому текст може бути інтегрований, узгоджений зі змістом інших дисциплін, а не просто фігурувати у вправах з перекладу. Цей момент, за словами Норд Х., не завжди враховується. Так, наприклад, на заняттях з перекладу з іноземної мови на рідну використовуються тексти, які багато в чому відрізняються від текстів, які використовуються на заняттях з перекладу з рідної мови на іноземну. Повинен бути також тісний зв'язок між заняттями (що стосується тем, змісту, рівня складності, видів текстів і т. ін.) з письмового та усного перекладу (якщо вивчаються обидві професії). Це сприяє підвищенню ефективності занять і мотивації студентів [4].

Тематика текстів для навчального перекладу повинна бути релевантною (відповідною) для даного мовного, культурного і

комунікативного середовища, тобто для представника культури реципієнта. Найчастіше для перекладу залучаються тексти з техніки, права, природничих наук, медицини, політики, а також тексти зі змішаних галузей знань (соціологія, історія, культура, спорт). Вибір тексту не повинен обмежуватися лише однієї спеціальної сферою, оскільки в першу чергу необхідно навчити учнів «як перекладати», а підготовка до перекладу спеціальних текстів – це справа практики, додаткового навчання, спеціальних курсів [1, с. 60].

Враховуючи всі особливості видів усного перекладу німецький перекладознавець Гюнтнер С. виокремив такі найважливіші цілі навчання усного перекладу: 1) розвиток культурної компетенції, тобто здатність переносити інформацію з однієї мовної культури в іншу, виступати посередником між двома культурами, здатність, крім перекладу, надавати консультації з країнознавчих питань. Перекладач повинен усвідомлювати спільне та відмінне в культурах, які співвідносяться між собою, вміти робити з цього необхідні для своєї професійної діяльності висновки. Розвиток культурної компетенції не є завданням лише занять з країнознавства, даний компонент повинен бути інтегрований, за можливості, в усі дисципліни. 2) Формування і розвиток текстової компетенції рідною та іноземною мовами. Текстова компетенція рідною мовою повинна інтенсивно тренуватися на занятті, так як усний переклад відбувається зазвичай в напрямку з іноземної мови на рідну. Для цього необхідні специфічні для усного перекладу методики і спеціальні вправи (наприклад, доповідь рідною та іноземною мовами на задані теми в ситуаціях, наближених до реальних, з підготовкою або без). 3) В якості важливої мети навчання необхідно назвати вдосконалення навичок аудіювання, що особливо важливо

для усного перекладу; вдосконалення спроможності запам'ятовувати зрозуміле, для чого необхідні вправи на розвиток пам'яті; редагування тексту перекладу; вправи на розвиток артикуляційних здібностей, важливих для професійної мови; техніку запису. Слід зазначити, що вправи на техніку запису – це ефективні вправи на розуміння, впізнавання змісту, запам'ятовування і подальшої передачі на іншій мові [2].

Таким чином, навчання усного перекладу – складний та кропіткий процес, який вимагає від викладачів неабиякої методичної підготовки. Всі перелічені принципи навчання повинні бути взаємопов'язаними.

Список використаних джерел:

1. Шамне Н. Л., Ребрина Л. Н. Подготовка переводчиков в Германии: приоритеты, содержание, стратегии обучения // Вестник ВолГУ. – Серия 6. – Вып. 10. – 2007. – С. 54-70.
2. Günthner S. Diskursstrategien in der interkulturellen Kommunikation // Analysen deutsch–chinesischer Gespräche. Tübingen, 1993. – S. 12–144.
3. Kaindl R. Translatorische Kompetenz mit beschränkter Haftung? Zur Spezifik des universitären Übersetzungsunterrichts // Fremdsprachendidaktik und Übersetzungswissenschaft / Stegu M., de Gillia R. (Hrsg.). Frankfurt a/M., 1997. – S. 91–105.
4. Nord Ch. Übersetzen lernen – leicht gemacht / Institut für Übersetzen und Dolmetschen der Universität. Heidelberg, 1990. – S. 11–151.
5. Wills W. Übersetzungsfertigkeit. Tübingen (Narr), 1992. – S. 313–327.